

6.11.2024

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Viite: HE 147/2024 vp

**KESKUSKAUPPAKAMARIN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE laiksi
merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa hallituksen esityksestä merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

Yleistä

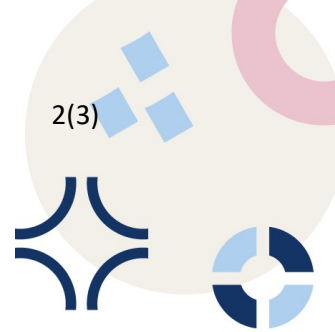
Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että merituulivoimainvestoinneille luodaan Suomessa johdonmukaisesti edellytyksiä. Merituulivoiman tuotanto olisi arvokas lisä sähköjärjestelmäämme maa-alueista poikkeavien tuuliolosuhteiden, tasaisemman tuotannon ja voimalaitosten mittakaavan vuoksi. Tasaisella puhtaan sähkön saatavuudella on merkitystä Suomeen suuntautuville puhtaan siirtymän hankkeille, kuten vedyntuotannolle ja energiantensiiviselle teollisuudelle.

Keskuskauppakamari pitää yleisesti ottaen esitettyä kokonaisuutta hyvin valmisteltuna ja tarpeellisena. Huomioiden, että Valtioneuvosto hylkäsi aiemmin tänä vuonna talousvyöhykkeelle voimassa olevan lainsäädännön mukaan tehdyt hakemukset, on tärkeää, että toimintaympäristöön luodaan ripeästi ennakoitavuutta ja lainsäädännön valmistelu etenee nopeasti.

Alueiden kilpailutus

Kilpailun edistäminen on kannatettava tavoite mallin suunnitellussa. Kilpailullisuudesta tulisi ensisijaisesti huolehtia suunnittelemalla kilpailutuksen kriteerit siten, että ne ovat tasapuoliset ja läpinäkyvät ja mahdollistavat sekä vakiintuneiden että uusien uskottavien toimijoiden osallistumisen markkinoille.

Keskuskauppakamari pitää hyvänä, että esityksessä on lausuntojen perusteella luovuttu kilpailutuksen keskeytyksestä, mikäli siihen osallistuisi alle kolme toimijaa. Kilpailuun osallistumista ei myöskään pidä rajoittaa tarpeettomasti toimijan muiden jo kehitysvaiheessa olevien hankkeiden perusteella. Kilpailutuksen esivalintakriteerien pitäisi olla riittävät takaamaan, että kilpailutukseen osallistuvat toimijat pystyvät myös toteuttamaan hankkeen. On myös luontevaa, että kilpailutusta koskevien päätösten

oikaisuvaatimusten käsittely ohjautuisi markkinaoikeuteen hallituksen esityksen mukaisesti.

Viimeaikaisten huutokauppojen kokemusten perusteella on perusteltua, että huutokaupoissa käytetään hinnan lisäksi laadullisia kriteerejä. EU:n komission 2023 julkaisemassa tuulivoimaa koskevassa toimintasuunnitelmassa kehoitettiin jäsenmaita sisällyttämään huutokauppoihin ”puolueettomia, läpinäkyviä ja syrjimättömiä laadullisia valintaperusteita”¹. Keskuskauppakamari toteaa, että kilpailutusta koskevan asetuksen valmistelussa on annettava riittävä painoarvo laadullisille kriteereille.

Laadulliset kriteerit voivat toimia myös innovaatioiden edistäjänä. Esimerkiksi Alankomaissa toteutetuissa kilpailutuksissa on painotettu myös merituulivoiman liittymistä muuhun energiajärjestelmään esimerkiksi siten, että tuotetulla sähköllä valmistetaan vetyä elektrolyysillä eikä kaikkea tuotantoa tarvitse liittää verkkoon. Näin vältetään verkkoon liittämisen pullonkauloja. Tältä kannalta on myös hyvä, että hallituksen esityksessä tuulivoimapuistolta ei lähtökohtaisesti vaadita liittämistä siirtoverkkoon.

Koska merituulivoimahankkeiden suunnittelun aikajänne on pitkä, alueiden valintaan ja kilpailutukseen olisi tarpeen luoda pidemmän aikavälin näkyvyyttä. Tätä tarkoitusta voisi toteuttaa tiekartta siitä, millä aikataululla ja kuinka paljon alueita tulee kilpailutukseen. Esimerkiksi Alankomaissa tällainen tiekartta on tuonut toimijoille ennakoitavuutta ja edistänyt merituulivoiman pitkäjänteistä rakentumista merkittäväksi osaksi maan energiantuotantoa.

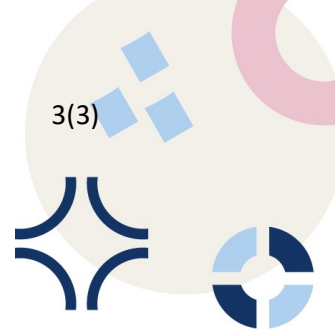
Luontevaa olisi, että tiekartta kattaisi sekä talousvyöhykkeen että Metsähallituksen hallinnoiman aluevesialueen kilpailutusten valmistelu- ja toteutusaikataulun. Ylipäättään olisi arvokasta, että merituulivoiman edistäminen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä nähtäisiin kokonaisuutena huolimatta siitä, että mallit poikkeavat toisistaan toteutukseltaan ja vastuutahoiltaan. Kahdesta rinnakkaisesta mallista saatavien kokemusten perusteella voidaan kehittää molempia malleja.

Hyödyntämislupa ja -maksut

Hallituksen esityksen mukaan hyödyntämisluvalla voidaan asettaa määräaika. Keskuskauppakamari huomauttaa, että määräaika toisi epävarmuutta hankekehittäjälle. Kaikki hankkeen etenemisen vaikuttavat tekijät, kuten lupakäsittelyn aikataulu eivät ole hankekehittäjän kädessä. Määräajan tavoitteena on ehkäistä spekulatiivista alueiden varausta. Tämä voidaan kuitenkin saavuttaa myös esitykseen kuuluvan edistämismaksun avulla.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0669>

6.11.2024

On hyvä, että hyödyntämislupa kattaa tuulivoimaloiden lisäksi muut rakennukset, kuten sähköasemat ja mahdolliset vetylaitokset. Keskuskauppakamari huomauttaa, että hyödyntämislupa on olisi perusteltua sisällyttää myös muu infrastruktuuri, kuten sähkön ja vedyn siirtoon vaadittavat kaapelit ja putket. Tämä lisäisi ennakoitavuutta hankesuunnittelijan kannalta eikä poista tarvetta erilliselle vesiluvulle.

§ 17 perusteluissa todetaan, että hyödyntämisluvassa voidaan määrätä, että tuotettu energia tai osa siitä, mukaan lukien vety, on tuotava Suomeen. Keskuskauppakamari ei pidä perusteltuna merituulivoiman yhteydessä tuotetun vedyn loppumarkkinan rajoittamista. On kannatettava tavoite, että mahdollisimman suuri osuus vedyn jalostuksen arvonnalisästä muodostuu Suomessa. Näin ehdoton raja ei kuitenkaan ole kannatettava vetystalouden ollessa vasta muodostumassa. Myös muilta markkinoilta tuleva kysyntä voi edistää sitä, että Suomeen ylipäättään muodostuu vedyn tuotantoa ja sitä tukevaa sähköntuotantoa.

Keskuskauppakamari toteaa, että hyödyntämismaksujen on oltava investointien edistämisen kannalta kohtuullisia. Kansantalouden ja energiajärjestelmän kannalta hankkeiden suurin arvo on niiden toteutumisessa, ei niistä perittävissä maksuissa. On hyvä, että hyödyntämismaksut painottuvat tuulivoimatuotannon aikaan, jotta ne eivät muodosta raskasta rakentamisajalle.

Lopuksi

Nyt lausuttavien lakiesitysten lisäksi Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota jo valmisteilla olevaan merituulivoimalaitosten kiinteistöverotuksen määräytymisen päivitykseen. Veromuutos tukisi merituulivoimahankkeiden markkinaehtoista kannattavuutta, eikä sitä ole tarpeen jättää odottamaan laajempaa kiinteistöverotuksen uudistusta.

Tuulivoimahankkeiden kannalta keskeinen kysymys on myös tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittaminen. Ruotsin hallitus on viimeaikaisten tietojen mukaan jäädyttänyt useita merituulivoimahankkeita Itämerellä Ruotsin puolustusvoimien lausunnon perusteella. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että työtä tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi jatketaan ja että Suomi osallistuisi aiempaa aktiivisemmin siihen liittyvään yhteistyöhön sekä kahdenvälisesti että Naton ja EU:n puitteissa.

Teppo Säkkinen

Johtava asiantuntija, elinkeino- ja ilmastopolitiikka

Keskuskauppakamari

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**